

Hanna Wróblewska

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 9527 posła Dariusza Mateckiego z 29 kwietnia 2025 roku w sprawie rozwoju czytelnictwa w zakładach karnych i aresztach, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień.

Organizacja systemu więziennictwa w Polsce, w tym zasady odbywania kar i uzyskiwania przywilejów, nie znajdują się w zakresie kompetencji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Biblioteki w zakładach karnych stanowią części tych podmiotów i nie podlegają organizacyjnie MKiDN.

Odnosnie do pytania nr 3 informuję, że resort kultury oraz jego instytucje podległe od lat prowadzą szereg działań na rzecz promocji rozwoju czytelnictwa w Polsce. Wśród działań realizowanych w okresie od 1 stycznia 2024 r. można wymienić m.in.:

I. Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa

Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021–2025 jest kolejną odsłoną wieloletniego programu rządowego, nakierowanego na wzmocnienie czytelnictwa w Polsce oraz modernizację bibliotek. Ze względu na skalę oddziaływania jest to jeden z największych programów Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Działania w ramach bieżącej edycji kontynuują sprawdzone metody popularyzacji czytania (takie jak zakup nowości książkowych czy poprawa infrastruktury bibliotecznej), jak i odpowiadają na współczesne przemiany sposobów uczestnictwa jednostki w kulturze. Główny cel programu – rozwój czytelnictwa w Polsce oraz wzmocnienie roli bibliotek publicznych – współtworzą cztery cele szczegółowe, z których każdy posiada odrębny priorytet. Są one nakierowane na wyrównywanie szans poprzez podniesienie kompetencji czytelniczych w społeczeństwie.

Za Priorytet 1 – poprawę oferty bibliotek publicznych – odpowiada Biblioteka Narodowa. Dzięki umożliwieniu zakupu nowości wydawniczych i zdalnego dostępu do nich oferta bibliotek publicznych będzie wzbogacana zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami czytelników, którzy, za sprawą usług zdalnego dostępu do książek w formatach e-booków, audiobooków i synchrobooków, będą mogli skorzystać z niej o każdej porze dnia. Biblioteka Narodowa odpowiada również za budowę ogólnokrajowej sieci bibliotek. Wdrożenie zintegrowanego systemu zarządzania zasobami bibliotek, który połączy katalogi ponad 140 bibliotek, ułatwi dostęp do informacji o zbiorach polskich bibliotek użytkownikom z całego kraju.

Za Priorytet 2 – inwestycje w infrastrukturę bibliotek – odpowiada Instytut Książki. Szczególnie w gminach wiejskich oraz mniejszych miastach, instytucje kultury potrzebują wsparcia w stworzeniu mieszkańcom warunków lokalowo-technicznych do rozwijania

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie <http://bip.mkidn.gov.pl> w zakładce ochrona danych osobowych.

kompetencji społecznych i kulturowych. Dzięki inwestycjom obiekty te staną się bardziej kompatybilne z potrzebami seniorów, osób z dysfunkcjami, a także rodzin z małymi dziećmi. Na wzmocnienie potencjału bibliotek publicznych wpłyną dofinansowania na zadania takie jak nowa aranżacja przestrzeni, modernizacja budynków czy zakup wyposażenia.

Za Priorytet 3 - zakup nowości wydawniczych do placówek wychowania przedszkolnego, bibliotek szkolnych i pedagogicznych - odpowiada Ministerstwo Edukacji Narodowej. Umiejętność czytania ze zrozumieniem warunkuje aktywny udział w życiu społecznym oraz determinuje sposób radzenia sobie ze zmianami na rynku pracy. Wzmocnienie czytelnictwa wśród najmłodszych jest więc inwestycją w ich kompetencje społeczne. W ramach Priorytetu 3 szkoły będą mogły starać się o dofinansowanie na zakup nowości wydawniczych lub wyposażenia bibliotek.

Priorytet 4 realizowany jest przez Narodowe Centrum Kultury i obejmuje rozwijanie funkcjonalności bibliotek jako instytucji działających na rzecz integracji społecznej. Biblioteki są nie tylko miejscami gromadzenia książek, lecz także centrami spotkań lokalnych społeczności. W bibliotekach mieszkańcy mogą podejmować nowe aktywności, spędzać czas wolny czy uczestniczyć w wydarzeniach kulturalnych. Narodowe Centrum Kultury koordynuje konkurs dotacyjny pt. BLISKO - Biblioteka | Lokalność | Inicjatywy | Społeczność | Kooperacja | Oddolność, wspierający wielofunkcyjność bibliotek. W ramach BLISKO dofinansowywane są zadania mające na celu podnoszenie kompetencji pracowników bibliotek, nawiązywanie lokalnych partnerstw i aktywizację społeczności. Narodowe Centrum Kultury odpowiada również za kampanię promocyjno-informacyjną, której celem jest wzmocnienie potencjału bibliotek i popularyzacja zalet czytelnictwa.

Planowany budżet Programu na lata 2021-2025 wynosi blisko 1,1 mld zł, w tym 635 mln zł z budżetu państwa. Z informacjami na temat programu można zapoznać się na stronie internetowej <https://nprcz.pl/>, a także <https://www.gov.pl/web/kultura/narodowy-program-rozwoju-czytelnictwa>, gdzie znajduje się również treść Uchwały Rady Ministrów ustanawiającej program.

II. Program Ministra Promocja czytelnictwa

Program służy dofinansowaniu projektów inspirujących do czytania. Jego celem nadrzędnym jest zaproszenie do rozmowy o książkach. Najważniejsi są czytelnicy, ich potrzeby, aspiracje i zainteresowania. Współfinansowane są wydarzenia, które pomagają czytać aktywnie, dostrzegać istotne zjawiska literackie, dzielić się doświadczeniami czytelniczymi. Szukamy inicjatyw o wysokiej jakości programowej, których ambicją jest pokonywanie barier, przeciwdziałanie cenzurze, pomijaniu i wykluczeniu. Zależy nam szczególnie na projektach włączających, otwartych na dialog (w tym na dialog międzyjęzykowy i międzypokoleniowy), poszukujących, ale równocześnie na profesjonalizacji procesu przygotowania i realizacji wydarzeń, na projektach, które stawiają na rozwój osobisty, wspierają pracę zespołową, dbają o wynagradzanie współpracowników, dostosowane do ich kompetencji i zaangażowania. Program jest skoncentrowany na polskiej i zagranicznej literaturze współczesnej, ale poszczególne projekty czy elementy tych projektów mogą służyć inspirowaniu dyskusji o książkach, które powstały w przeszłości. Program wspiera osoby i postawy twórcze, daje widoczność zawodom literackim: od autorki/autora, poprzez tłumaczy, redaktorów, wydawców, krytyków literackich, korektorów, grafików, rysowników czy ilustratorów. Zależy nam na projektach, które budują trwałe relacje, są gotowe na zobowiązania wieloletnie, otwarte na włączanie czytelników i czytelniczek w proces przygotowania i realizacji wydarzeń. W ramach programu finansować można wyłącznie działania realizujące co najmniej jeden ze wskazanych niżej celów wiodących:

- 1) promocja twórczości literackiej – poprzez realizację zadań promujących literaturę i jej twórców;

- 2) animacja czytelnictwa i upowszechnianie wiedzy o literaturze – poprzez zadania animacyjne i edukacyjne proponujące czytelnictwo i umożliwiające zdobywanie wiedzy na temat literatury.

O dofinansowanie na zadania jednoroczne, 2-letnie lub 3-letnie mogą wnioskować samorządowe instytucje kultury (które nie są współprowadzone przez ministra); organizacje pozarządowe; podmioty prowadzące działalność gospodarczą wpisane do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej lub do Krajowego Rejestru Sądowego.

W 2024 r. budżet programu wynosił 6 050 000 zł, natomiast w 2025 r. już 8 400 000 zł. Pełne listy przyznanych w obu latach dofinansowań, a także inne informacje dotyczące programu dostępne są na stronie internetowej MKiDN, odpowiednio pod adresami <https://www.gov.pl/web/kultura/wyniki-naboru-pc-2024> oraz <https://www.gov.pl/web/kultura/wyniki-naboru-do-programu-promocja-czytelnictwa-2025>.

III. Wybrane działania Instytutu Książki

Instytut Książki jest państwową instytucją kultury powstałą na mocy zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29 kwietnia 2024 r. w sprawie połączenia państwowych instytucji kultury: Instytutu Książki i Instytutu Literatury oraz utworzenia państwowej instytucji kultury – Instytutu Książki. Przedmiotem jego działania jest dbałość o rozwój kultury literackiej w Polsce, promocja polskiej literatury w kraju i za granicą, inicjowanie i prowadzenie działań proczytelniczych w Polsce, a także tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi rodzimej twórczości literackiej oraz wspieranie rynku książki.

1. Program „Dyskusyjne Kluby Książki”

Dyskusyjne Kluby Książki to projekt Instytutu Książki i wojewódzkich bibliotek publicznych realizowany od 2007 roku. Pomysł oparty jest na założeniu, że potrzebne są miejsca, w których można rozmawiać o wspólnie czytanych książkach oraz że nie trzeba być krytykiem, by czerpać przyjemność z dyskusowania o literaturze. Celem klubów jest także ożywienie środowisk skupionych wokół bibliotek oraz zachęcenie samych bibliotekarzy do kreowania mody na czytanie. Na koniec 2024 r. (dane z ostatniego sprawozdania) liczba klubów wyniosła 1970, to o 68 więcej niż na koniec 2023 r. Wyłączając czas pandemii, liczba klubów stale rośnie. Projekt realizowany jest w formie programu grantowego Instytutu Książki dla wojewódzkich bibliotek publicznych.

Strategicznymi celami programu są:

- promocja kultury literackiej i czytelnictwa,
- ożywienie i integracja środowisk skupionych wokół bibliotek publicznych,
- zachęcenie nowych użytkowników do korzystania z bibliotek publicznych,
- inspirowanie bibliotekarzy do kreowania mody na czytanie (m.in. poprzez włączanie klubów w ogólnopolskie kampanie proczytelnicze),
- popularyzacja idei Dyskusyjnych Klubów Książki w środowiskach do tej pory niezaangażowanych w ruch.

Budżet na 2024 rok - 2 000 000 zł. Budżet na 2025 rok – 2 500 000 zł.

2. Program „Kraszewski. Komputery dla bibliotek”

Celem programu jest zapewnienie zrównoważonego dostępu do technologii teleinformatycznych i wyrównanie szans mieszkańców miejscowości w gminach o najniższych dochodach podatkowych na jednego mieszkańca poprzez wyposażenie bibliotek w tych gminach w nowoczesny sprzęt komputerowy. Jego pozytywne oddziaływanie na stan czytelnictwa to m.in. możliwość zakupu sprzętów komputerowych i urządzeń peryferyjnych umożliwiających korzystanie z e-oferty bibliotek, wyposażenie ich w czytniki e-booków czy urządzenia wspomagające czytanie dla osób z dysfunkcjami wzroku

(np. czytaki). W 2024 roku dofinansowano 114 bibliotek publicznych, w ramach programu zakupiono m.in. 320 komputerów, 25 robotów edukacyjnych, 25 gogli/bieżni VR, 16 czytników książek elektronicznych.

Budżet w 2024 roku: 2 500 000 zł. Budżet w 2025 roku: 2 500 000 zł.

Z przeprowadzonego w 2023 roku badania monitoringowego 69% badanych bibliotek (beneficjenci programu, różnych jego edycji) realizuje działania proczytelnicze z wykorzystaniem sprzętu komputerowego.

3. Mała książka – wielki człowiek

To największy w Europie i jeden z największych na świecie programów bookstartowych, a jednocześnie wielka kampania społeczna prowadzona i rozwijana przez Instytut Książki od roku 2017. Celem programu jest promocja czytelnictwa wśród polskich dzieci i rodzin.

Projekt składa się z czterech głównych elementów:

1) działania realizowane na rzecz czytelnictwa dzieci w wieku 0–3 lat i ich rodziców

Na oddziałach położniczych szpitali na terenie całej Polski rodzice nowo narodzonych dzieci otrzymują wyjątkowe Wyprawki Czytelnicze: książkę z wierszami dla najmłodszych czytelników, zmieniającą się na przestrzeni lat, oraz broszurę, która jest swego rodzaju przewodnikiem po świecie literatury dziecięcej dla młodych rodziców. Wyprawki docierają do prawie 90 procent młodych matek i ich dzieci w około 330 szpitalach w całej Polsce. Rocznie IK przekazuje nowo narodzonym dzieciom i ich rodzicom ok. 300 000 Wyprawek Czytelniczych;

2) działania realizowane na rzecz czytelnictwa dzieci w wieku 4–6 lat i ich rodziców

Projekt dla dzieci w wieku przedszkolnym jest realizowany od 2019 roku we współpracy z bibliotekami publicznymi i ma charakter ogólnopolski. Akcja ma zachęcić rodziców do odwiedzania bibliotek i codziennego czytania z dzieckiem. Każde dziecko w wieku przedszkolnym, które przyjdzie do biblioteki biorącej udział w projekcie, otrzyma w prezencie specjalną Wyprawkę Czytelniczą na dobry czytelniczy start, dostosowaną pod względem formy i treści do potrzeb przedszkolaka i spełniającą najwyższe standardy w projektowaniu pięknych i mądrych książek dla najmłodszych, a także Kartę Małego Czytelnika. Za każdą wizytę w bibliotece, zakończoną wypożyczeniem minimum jednej książki z księgozbioru dziecięcego, dziecko otrzyma naklejkę, a po zebraniu dziesięciu zostanie nagrodzone imiennym dyplomem potwierdzającym jego czytelnicze zainteresowania. W zestawie znajduje się również broszura dla rodzica. W 2023 roku do projektu dla dzieci w wieku 4–6 lat przystąpiło łącznie 6 878 bibliotek publicznych wraz z filiami;

3) działania realizowane na rzecz czytelnictwa dzieci w wieku 7–9 lat i ich rodziców

Ten etap projektu został przygotowany z myślą o dzieciach rozpoczynających edukację w szkole podstawowej i stawiających swoje pierwsze kroki w nauce czytania. Zgodnie z koncepcją projektu pod koniec roku każdy uczeń pierwszej klasy szkoły podstawowej w Polsce otrzymuje Wyprawkę Czytelniczą, w skład której wchodzi książka, dostosowana pod względem formy i treści do tej grupy wiekowej, oraz broszura będąca poradnikiem dla rodziców dotyczącym zalet wspólnego czytania. Tylko w 2024 roku do 13,5 tys. szkół podstawowych trafiło 450 tys. egzemplarzy Wyprawek;

4) Kampania społeczna promująca czytelnictwo

Instytut Książki w latach 2017–2023 przeprowadził siedem edycji kampanii społecznej, których celem strategicznym była każdorazowo promocja czytelnictwa w Polsce i zachęcenie do czytania generacyjnego.

Łącznie w ramach projektu od 2017 roku przekazano dzieciom 5 milionów książek. Projekt jest kontynuowany w 2024 roku.

Budżet na rok 2024 – 11 000 000 zł, na rok 2025 - 12 485 000 zł.

4. BookStadion

Realizowany po raz pierwszy w 2024 roku projekt skierowany jest do młodzieży, w szczególności do chłopców, w wieku od 9 do 11 lat. Badania poziomu czytelnictwa od lat wskazują na znacznie niższy odsetek czytających wśród chłopców niż dziewcząt, a tendencja ta kształtuje się właśnie w wieku szkolnym. Celem strategicznym projektu jest zahamowanie odpływu młodych czytelników, zachęcenie ich do sięgnięcia po książkę i pokazanie poprzez sylwetki piłkarskich idoli, że czytanie może być atrakcyjne, a także że wpływa na kształtowanie postaw życiowych, siły charakteru oraz umiejętności osiągania założonych celów. „BookStadion” to projekt, który łączy sport i książkę, promocję aktywności fizycznej z promocją czytelnictwa. Zadanie składa się z dwóch głównych elementów: warsztatów czytelniczych w ramach treningów w szkółkach piłkarskich oraz działań animacyjnych na stadionach podczas meczów piłkarskich. W 2024 r. zrealizowano 7 warsztatów w szkółkach piłkarskich i 3 wydarzenia na stadionach. Program realizowany będzie też w roku bieżącym.

Budżet na 2024 – 150 000 zł, na 2025 r. – 250 000 zł.

Z poważaniem

z up. MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

SEKRETARZ STANU

Maciej Wróbel